

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЊУЈЕ СЕ ОД ЈЕДВЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ПРИЛОГ ЗА ГРАЂУ ИСТОРИЈЕ СРПСКОГ ПОЗОРИШТА.

Око године 1830., и неколико година за тим, долазио је често у Панчево „Славено-Сербски“ списатељ Јоаким Вујић, и свагда је имао забадава стан у једној црквеној собици и кост код окружног директора Давида Рајића. Тај је директор у то доба имао свагда код себе по неколико препаранада, који су се код њега токорсе приправљали за народне учитеље, али у самој ствари није скоро ништа било од науке, него су ти препаранди ишли сваки дан у цркву; они, који су знали, учили су појати оне, који нису знали, и слушали су реченог директора, т. ј. чистили су му чизме и хаљине, ишли у пролеће те му тражили пужева и брали младих коприва, ранили му свиње, корњаче и живину; ишли на пијацу, те су пазаривали што је требало директору за кућу; и куповали му дувана, бурмута (обично винерпаца); пунили му луле и чистили их, и тако даље.

Кад је год Јоаким Вујић долазио у Панчево, обично је давао речени директор Давид Рајић, родом Бечкеречанин, са својима препарандима и другим неким женским особама, неке представе у Панчеву, као: „Велизара“ и „Менциков“ (или Менчиков) и (мислим) „Наталија.“ У „Велизару“ су биле и две песме; једна је ово:

„Здрави буд'те, срећна браћо!
Ви у миру живушчи!
За вас творца хоћу молит'
За ваш живот будушчи!

„Не завид'те, добра браћо!
Виду вњешњег шчастија,
У таквом њест обрјести
Сердцу, души покоја.

„Срећа јесте с' цјелом свјету,
На мени с' показала,
Да је она прелестивна,
И велми непостојана.

„Она мене бјаше дигла,
Паче Рима красоте,
Но у бездну низверже ме.
За тим фришко с висоте!

„Коме пређе с цјелим страхом
Клањаву сја народи,
Слеп он виче: „Уделите,
Велизарју Војводи!“

Ову је песму певао Велизар са просјачким штапом у руци.

Другу сам песму заборавио, само ми је остала ова строфа у глави:

„Рецимо вси, да живит'
Добродјетелъ права,
Возвисисја до звјезда
Византији слава!
Да живит' нам Јустинијан,
С ним пар сочетани,
Тиверији с Евдоксијом,
Љубвом увјенчани.“

Од ове обадве песме и данас знам глас (арију.)

Ја сам у овој представи играо улогу неког Анзелма, али шта је он био, и у чему се његова улога састојала, то сам заборавио, само толико знам, да ми је публика аплаудовала, и на свршетку ме изазвала. За што? и сам не знам! Може бити да је или улога Анзелмова била од неког значаја, или да је код мене опазила нешто глумачке вештине!

У представи „Менцикова и Наталије“ има такође (мислим) три песме. Једна је песма:

„Нешчастно позоришче,
Нешчастна судбино,
Твоје сокровишче
Јест без мјери бједно!“ итд.

Друга је песма:

„Скорбно сердце моје,
Тјешисја собоју,
Испити ми треба,

Горку чашу смертнују,
Данас ил' по љету
Шта је на овом свјету?
Лест царствујет у нему," и т. д.

Из треће ми је песме само ова строфа остала у памети:

„У сјен красни твог завјеса,
Гдје чувствујут' и дрвеса,
Љубов нашу," и т. д.

Од све три ове песме глас и сад знам, али сам песме заборавио.

Осим тога давао је споменути директор са својим препарандима и „таблове.“ Тако знам, да је један табло био чизмар са његовима калфама и шегртима (ако није и са целом својом фамилијом.) Пре и после таблова певане су неке песме, али се те песме нису ништа типале „таблова.“ И шта се певало, заборавио сам, само се толико

сећам, да је на том „чизмарском таблову“ и генерал био (али не онај Србин Михаљевић, него неко други) и да је своје задовољство изјавио својој свити и онима, који су били око њега.

Држане су, обично на царев дан (31. јануара) у позоришној дворани, (а то је била једна приватна кућа с кафаном) и декламације на српском и немачком језику, а једанпут и на мађарском. Мађарску декламацију саставио је Јоахим Вујић, али мађарској декламацији није нико аплаудовао, јер осим једног аудитора, нико више није разумевао мађарски.

И после је давао исти директор неке представе са својим препарандима, али ја не знам какве, јер сам већ био отишао на штацију.

У Новоме Саду **Тодор Димић,**
управитељ основних школа српских

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОЗОРИШТА.

(Наставак).

306. „Није љубоморан," шаљива игра у 1. чину, од А. Елца, превео (?).

307. „Нек вам буде за увек," шаљива игра у 1. чину, од Тепфера, превео С. Димитријевић.

308. „На дан свих светих," позоришна игра у 4 чина, од Хаузмана, превео С. Димитријевић.

309. „Нови Дон Кихот," шаљива игра у 1. чину, од А. Бергена, превео (?).

310. „Најбољи начин," шаљива игра у 5 чинова, од Тепфера, превео Поповић.

311. „Награда," позоришна игра у 4 чина, од Иванчевића.

312. „Ноћ и јутро," драма у 5 чинова, од К. Бирхпфајферке, превео С. Димитријевић.

313. „Нузљуби," шаљива игра у 5 чинова, од Шеридана, превео (?).

314. „Нећакиња и тетка," шаљива игра у 1. чину, од Гернера, превео М. Зец.

315. „Невоља лова," лакрдија у 2 чина, од (?), превео Ј. Фрајденрајх.

316. „Нелски торањ," драма у 5 чинова, од Галарда, превео Жигровић.

317. „Нарцис," трагедија у 5 чинова, од Брахфогла, превео Дивковић.

318. „Нујност и лукавштина, или љубав све може," глума у 3 чина, од дра Шнора.

319. „Не играјте се с ватром," шаљива игра у 3 чина, од Путлица, превео др. Деметер.

320. „Надри писар," шаљива игра у 3 чина, од Адолфина, превео др. Деметер.

321. „Неодвисни," позоришна игра у 3 чина, од Е. Скриба, превео Марјановић.

322. „Неваљао човек," шаљива игра у 3 чина, од Ј. Розена, превео (?).

323. „Неутешни," шаљива игра у 3 чина, написао О. Феље, превео (?).

324. „Новакиња," шаљива игра у 1. чину, од И. Трнскога.

325. „Ноблес облич," шала у 1. чину, од Гриндорфа, превео (?).

326. Њезна родбина," шаљива игра у 3. чина, од Р. Бенедикса, превео др. Деметер.

327. „Њезин покојни," лакрдија у 3 чина, од Косте, превео Ј. Фрајденрајх.

328. „Њезин први муж," шаљива игра у 1. чину, од Фурнијера, превео (?).

329. „Њезност и простота," шаљива игра у 2 чина, од Салда, превео (?).

330. „Ожењени као неожењени," шаљива игра у 1. чину од Кастелија, превео Ј. Цар.

331. „Обаларова кћи," позоришна игра у 1. чину, од Шеридана, превео др. Деметер.

332. „Отпадници,“ драма у 5 чинова, написао А. Коцебу, превео (?).

333. „Ослобођење Москве,“ жалосна игра у 4 чина, од Державина, превео (?).

334. „Отац и син,“ шаљива игра у 1. чину, од (?), превео (?).

335. „Опасна тетка,“ шаљива игра у 4 чина, написао Албини, превео С. Димитријевић.

336. „Опаметовање,“ шаљива игра у 3 чина, од Фогла, превео (?).

337. „Освета из мржње и љубави,“ позоришна игра у 5 чинова, написао А. Коцебу, превео Чачић.

(Наставиће се.)

Д Ш С Т Ш Њ Ш.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Присни пријатељи.“) шаљива игра у 4 чина од Сарду-а, приказана је 24. јануара о. г. први пут на нашој позорници. Износи нам богаташа Косада (Лукић), који ужива у својој лепој и доброј жени, у дражесној Перци (Л. Маринковићева), а поглавито у томе, што има много „присних пријатеља.“ Ови његови пријатељи дошли су му на његово добро, да се проведу неко време, и том се приликом покаже, какви су ти „присни“ пријатељи. Један од њих Морис (Сајевић), млад, а сујетан човек, удвара се косадовој жени, Цецилији (Ј. Сајевићка); он је вешт свима оним средствима, којима се женске задобијају; он се претвара, да је болестан, јер се женске интересују за онога, који пати; он лаже Цецилији, да је оздравио са њене неге, што опет ласка Цецилији; он вара Цецилију — а Цецилија сама себе — да је ова њихова међусобна наклоност нека врста узвишенога пријатељства, док најпосле не увиде обоје, да су се заљубили.

Други косадов пријатељ зове се Марека (Недељковић). Дошао је са својим синчићем Рафаилом (Л. Хаџићева), — о ком мисли, да је сушта невиност, — своје пријатељу у походе, али само тако, ако није „на досади,“ а при томе нема досаднијега човека него што је он. Ипште за себе најлепшу собу, неправу му је, што се рано руча, тужи се, како је немирио спавао, и т. д. Трећу врсту пријатеља представља нам Виње са његовом женом (Зорић, Ј. Маринковићка). Ови су сиромашни и држе, да их сиромаштво довољно овлашћује на то, да богатог човека на очиглед исмевају. Они то и чине на најбезобразнији начин са својим пријатељем Косадом, а кад би се овај усудио, да њихов безобразлук обележи и најпоштнијом примедбом, онда се одмах нају увређени и пребацују Косаду да их потсећа на њихову сиротињу. Најпосле последња врста пријатеља, — Абдала (Марковић) представља нам алжирске својевољце, који су се због тога, што су по ћезу императоровом таманили несретне Алжирце, држали за најизвршније синове славне Француске, и према томе за овлашћене, да без питања или познанства мирном и поштеном Французу у кућу рупе, и да се ту дотле чисте док им је воља.

Оваки су од прилике пријатељи косадови, које нам је изнео Сарду у својој шаљивој игри. Из овога се види, да Косад од оваких пријатеља није могао имати већих непријатеља. А тако је и било. Красни ови пријатељи

нападну прво на косадово имање, располажу с њиме, баш као да није њихово, за тим нападну на самога Косада, на његов живот, јер га против његове воље заваде са суседом, те учине, да овај последњи мора Косада позвати на двобој; најпосле ударе на најдрагоценије косадово благо, а то је на његову част, подказујући му, да Морис проводи љубав са његовом женом. Они га наговоре, да привидно отпугује и да се онда изненадно врати кући, како би своју жену уловио. Косад то и учини. Али Толозан (Ружић), кућни доктор, човек поштен и племенит, који добро познаје ове „присне“ пријатеље и који је једини и прави пријатељ косадов, употреби случај (рафаилову болест) да преноћи у кући косадовој, и да Мориса, који се усудио, да се увуче ноћу у цецилину собу, и кога би дакле Косад затекао — присили да се уклони, т. ј. да скочи кроз прозор и тим начином да спасе цецилину част.

И ту се свршује тема о присним пријатељима, јер после тога нам се показује само, како се Косад измирио са својом женом.

Из свега тога може се видети, да је Сарду вешто напртао лажне пријатеље, и ако не у драматској радњи на тај начин, да кроз целу радњу један конач води, а оно у верним, живим и занимљивим сликама. Наравно, не треба да себи представљамо пријатеље у пуном смислу те речи, за које би на пр. и живот дали, и од којих очекујемо подобне жртве, — већ људе са којима радо обљимо, са којима у свакидањем животу симпатишемо, за које кажемо: „Ми смо своји,“ (Nos intimes). Такве нам је људе хтео да покаже Сарду, и за то овај комад носи чисто француски тип на себи, јер се само у Француској људи већ из пуне учтивости знају часком да опријатеље.

Приметио би још ово, да улога косадова није јасно обележена, јер час претеже карактеру простодушног и поштењег човека, час изгледа опет да бономија косадова граничи на недотуљивост. Али и то је наравно, јер у данашњем свету тешко да ће наметан човек држати цео свет за своје пријатеље.

Представа је испала врло добро. И како нема отлучно главне улоге, већ све улоге доприносе скоро у једнакој мери целини, то можемо за све казати, да је сваки од представљача потпуно одговорио својој задаћи. Н. Т.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

32. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 20.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 12. ФЕБРУАРА 1874.

СПЛЕТКА И ЉУБАВ.

ГРАЂАНСКА ЖАЛОСНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД Ф. ШИЛЕРА, ПРЕВЕО Ј. БОРЂЕВИЋ.

О С О Б Е:

Президент Валтер у двору једног немачког кнеза	Зорић.
Фердинанд, његов син, мајор	Недељковић.
Калб, придворни маршал	Рашић.
Милфордова	Ј. Маринковићка.
Вурм, тајни президентов	М. Суботић.
Милер, музикант	Лукић.
Његова жена	Ј. Поповићева.
Лујза, његова кћи	Ј. Сајевићка.
Софија у служби код Милдорфове	Л. Хаџићева.

Служитељи. — Стражари. — Збива се у једној немачкој внешневини, у другој половини прошлога века.

У четвртак 14. фебруара: „**ДВА НАРЕДНИКА.**“ Позоришна игра у 3 чина, по талијанском поср-
био Н. С. Ћурковић.

Поштовани претплатници умољавају се, да би изволели исплатити први а већ сада и други део
своје претплате или у трговини браће Поновића или у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5
сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 н. а. вр. у српској народној задружној штам-
парији, у позоришној писарници и у вече на каси.

БОЛУЈЕ: Љ. ЗОРИЋЕВА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.